ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ PIETER VERLOREN VAN THEMAAT της 15ης Μαΐου 1985 *

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Τα πραγματικά περιστατικά και η εξέλιξη της διαδικασίας

1.1. Δεν πιστεύω πως είναι δυνατό να εκτεθούν τα κύρια σημεία της ογκώδους δικογραφίας της υπόθεσης de Compte πιο περιληπτικά από όσο στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Συνεπώς, στην προκειμένη υπόθεση, θα αρχίσω τις προτάσεις μου επαναλαμβάνοντας τα πραγματικά περιστατικά και τη διαδικασία όπως περιέχονται στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση, με την οποία μπορώ πράγματι να συνταχτώ πλήρως.

1.2. *Τα πραγματικά περιστατικά*

Στις 14 Ιανουαρίου 1983 ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ανακοίνωσε στον de Compte, υπάλληλο τότε βαθμού Α3 που ασκούσε καθήκοντα λογιστή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ότι υπήρχαν ορισμένα περιστατικά ικανά να κινήσουν εναντίον του πειθαρχική διαδικασία.

Στις 28 Ιανουαρίου 1983, σύμφωνα με το άρθρο 87 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, προηγήθηκε η ακρόαση του ενδιαφερομένου από το γενικό διευθυντή διοικήσεως, προσωπικού και οικονομικών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Στις 13 Απριλίου 1983, σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 2, του κανονισμού, ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου υπέβαλε στον πρόεδρο του πειθαρχικού συμβουλίου αναφορά επί των προσαπτομένων κατά του de Compte, προϊσταμένου τμήματος που ασκούσε τα καθήκοντα λογιστή στο Κοινοβούλιο.

Το πειθαρχικό συμβούλιο συνεδρίασε κατ' επανάληψη κατά την περίοδο από 2 Ιουνίου 1983 έως 10 Φεβρουαρίου 1984.

Κατά την τελευταία αυτή ημερομηνία, πρότεινε με ψήφους 3 έναντι 2 να επιβληθεί στον de Compte η πειθαρχική ποινή της επίπληξης, ενώ τα δύο μέλη του πειθαρχικού συμβουλίου που διαφώνησαν για την ποινή αυτή πρότειναν την πλήρη απαλλαγή του διωκομένου υπαλλήλου.

Κατ' εφαρμογή του άρθρου 7, τελευταία παράγραφος, του παραρτήματος IX του κανονισμού, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αρμόδια για τους διορισμούς αρχή, δέχτηκε σε ακρόαση τον de Compte στις 8 Μαρτίου 1984.

Στις 16 Μαρτίου 1984, με απόφαση έχουσα μακρά αιτιολογία, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αποφάσισε να επιβάλει στον de Compte την πειθαρχική ποινή της παύσης, χωρίς μείωση ή έκπτωση του δικαιώματος συντάξεως.

Στις 21 Μαρτίου 1984, ο de Compte υπέβαλε στον Πρόεδρο του Κοινοβουλίου ένσταση, κατά την έννοια του άρθρου 90, παράγραφος 2, του κανονισμού, κατά της απόφασης περί παύσεως της 16ης Μαρτίου 1984· στις 11 Απριλίου 1984 υπέβαλε συμπληρωματική της πρώτης ένσταση.

Στις 10 Απριλίου 1984, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απάλλαξε με μεγάλη πλειοψηφία τον de Compte για το διαχειριστικό έτος 1981 (επίδικη οικονομική χρήση).

Στις 24 Μαΐου 1984, απαντώντας στην ένσταση και στη συμπληρωματική ένσταση, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αποφάσισε να μετατρέψει την ποινή της παύσης σε ποινή υποβιβασμού στο βαθμό Α 7, κλιμάκιο 6.

* Μετάφραση από τα ολλανδικά.

Ως αιτιολογία της απόφασης αυτής αναφέρεται η αιτιολογία η οποία είχε προβληθεί για την αρχική πειθαρχική ποινή της παύσης.

1.3. *Η εξέλιξη της διαδικασίας και τα αιτήματα των διαδίκων*

α) Στις 4 Ιουνίου 1984 ο de Compte συγχρόνως:

— υπέβαλε ένσταση στον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, βασιζόμενη στο γεγονός ότι η απλή αιτιολόγηση η οποία παραπέμπει στην αρχική απόφαση περί παύσεως δεν ήταν πλέον ενδεδειγμένη, εφόσον εν τω μεταξύ το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον απάλλαξε για την επίδικη οικονομική χρήση και με τον τρόπο αυτό αναγνώρισε ότι η διαχείρισή του ως υπολόγου ήταν ορθή και άμεμπτη·

— άσκησε την υπό κρίση προσφυγή με την οποία ζητεί την ακύρωση της προαναφερθείσας απόφασης της 24ης Μαΐου 1984 περί υποβιβασμού·

— υπέβαλε αίτηση κατά τη διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων, με αίτημα την αναστολή εκτελέσεως της απόφασης αυτής μέχρις ότου εκδοθεί η επί της ουσίας απόφαση του Δικαστηρίου επί της προσφυγής αυτής.

β) Με Διάταξη της 3ης Ιουλίου 1984, ο πρόεδρος του τρίτου τμήματος, κατόπιν εξουσιοδοτήσεως του Προέδρου του Δικαστηρίου, διέταξε την αναστολή εκτελέσεως της απόφασης της 24ης Μαΐου 1984, μέχρις ότου εκδοθεί η απόφαση του Δικαστηρίου.

γ) Με απόφαση της 4ης Ιουλίου 1984, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου απέρριψε την ένσταση που είχε υποβάλει ο προσφεύγων στις 4 Ιουνίου 1984.

δ) Με την υπό κρίση προσφυγή, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 4 Ιουνίου 1984, ζητείται από το Δικαστήριο:

« *κυρίως* :

— να αναγνωρίσει ότι η πειθαρχική διαδικασία που κινήθηκε κατά του de Compte ήταν απαράδεκτη δυνάμει της αρχής "non bis in idem"· και, κατά συνέπεια, να ακυρώσει την πειθαρχική απόφαση·

σε ενάντια περίπτωση :

— να αναγνωρίσει ότι το πειθαρχικό συμβούλιο επανειλημμένα προσέβαλε έκδηλα κατά τη διάρκεια της διαδικασίας τα δικαιώματα υπερασπίσεως, καθώς και τις αναγκαστικού δικαίου διατάξεις του παραρτήματος IX του κανονισμού· συνεπώς, να ακυρώσει την πειθαρχική διαδικασία και την ποινή που επακολούθησε·

όλως επικουρικώς και επί της ουσίας :

— να αναγνωρίσει ότι στις 10 Απριλίου 1984 η Συνέλευση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου απάλλαξε ανεπιφύλακτα από τη διαχειριστική ευθύνη τον υπόλογο του κοινοτικού αυτού οργάνου·

— να αναγνωρίσει ότι οι κατηγορίες στις οποίες στηρίζεται το κατηγορητήριο της αρμόδιας για τους διορισμούς αρχής αλληλοεπικαλύπτονται με τα προβλήματα και τα ζητήματα που αποτέλεσαν το επίκεντρο των συζητήσεων οι οποίες οδήγησαν στην απόφαση περί απαλλαγής·

— εν πάση περιπτώσει, να αποφανθεί ότι αυτό ισχύει και για τις δύο πρώτες κατηγορίες του κατηγορητηρίου·

— να κρίνει ότι δεν είναι λογικό να επιβληθεί σε υπόλογο πειθαρχική ποινή για τους ίδιους λόγους για τους οποίους έχει απαλλαγεί από τη διαχειριστική ευθύνη·

— να κρίνει ότι μετά την απαλλαγή της 10ης Απριλίου 1984, η πειθαρχική ποινή της αρμόδιας για τους διορισμούς αρχής στερείται πλέον πραγματικής και νομικής βάσεως:

— συνεπώς, να ακυρώσει την απόφαση αυτή·

ακόμη επικουρικότερα :

— να αναγνωρίσει ότι η επιβληθείσα πειθαρχική ποινή βρίσκεται στους αντίποδες της γνώμης του πειθαρχικού συμβουλίου·

— να αναγνωρίσει ότι με την ποινή δεν λαμβάνεται καθόλου υπόψη η απαλλαγή που χορηγήθηκε στις 10 Απριλίου 1984·

— να αναγνωρίσει ότι η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή, επιβάλλοντας την ποινή, δεν έλαβε υπόψη αυτό που ο πρόεδρος του πειθαρχικού συμβουλίου αποκαλεί "λειτουργικό και ανθρώπινο περιβάλλον", το οποίο συνιστά την ιδιάζουσα κατάσταση του υπολόγου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου·

— να αναγνωρίσει ότι η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή, παρά τις έντονες αμφισβητήσεις εκ μέρους της υπεράσπισης, έκανε δεκτές αδικαιολόγητα κατηγορίες που ποτέ δεν μπόρεσε να αποδείξει·

— να αναγνωρίσει τέλος ότι η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή δεν έλαβε καθόλου υπόψη της τον πρότερο έντιμο βίο του de Compte·

— συνεπώς, να αποφανθεί ότι η πειθαρχική απόφαση φέρει το στίγμα της κατάχρησης εξουσίας, ειδάλλως τελεί σε προφανή δυσαναλογία με την πραγματική ευθύνη του υπολόγου·

— συνεπώς, να ακυρώσει την πειθαρχική ποινή και να διατάξει την πλήρη αποκατάσταση του de Compte αναδρομικά από την ημέρα που άρχισε να ισχύει η πειθαρχική απόφαση·

αποζημίωση :

— να αναγνωρίσει ότι επιφυλάσσεται στον de Compte το δικαίωμα να ζητήσει, όταν και όπου κρίνει σκόπιμο, την αποζημίωση που δικαιούται λόγω της δυσφήμησης και των συκοφαντιών εις βάρος του στον εθνικό και διεθνή τύπο·

— να καταδικάσει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στα δικαστικά έξοδα ».

ε) Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζητεί από το Δικαστήριο:

« — να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη·

— να αποφασίσει επί των δικαστικών εξόδων σύμφωνα με τις εφαρμοστέες διατάξεις του κανονισμού ».

στ) Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετά από ακρόαση του γενικού εισαγγελέα, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

Εντούτοις, κατά τη διοικητική συνεδρίαση της 17ης Ιανουαρίου 1985, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφάσισε να γνωστοποιήσει στους διαδίκους ότι, λόγω του πολύπλοκου χαρακτήρα της υπόθεσης, προτίμησε, σε πρώτη φάση τουλάχιστον, να εξετάσει αποκλειστικά, κατά τη δημόσια συνεδρίαση της 7ης Μαρτίου 1985, τους λόγους της προσφυγής που αφορούν την κανονική διεξαγωγή της ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου διαδικασίας. Ζητήθηκε συνεπώς από τους διαδίκους να περιορίσουν τις αγορεύσεις τους, κατά την προφορική αυτή διαδικασία, μόνον στους λόγους αυτούς.

Το Δικαστήριο πληροφόρησε επίσης τους διαδίκους αφενός ότι ο γενικός εισαγγελέας θα ανέπτυσσε τις προτάσεις του επί των λόγων αυτών σε μεταγενέστερη συνεδρίαση της οποίας η ημερομηνία θα ανακοινωθεί έγκαιρα στους διαδίκους και αφετέρου ότι το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) θα αποφάσιζε, υπό το

φως της εξέτασης των λόγων αυτών, κατά πόσο θα παραστεί αναγκαία μια δεύτερη δημόσια συνεδρίαση επί των άλλων λόγων της προσφυγής.

2. Λόγοι και επιχειρήματα των διαδίκων

2.1. *Εισαγωγικές παρατηρήσεις*

Σύμφωνα με τις αποφάσεις περί της διαδικασίας που μόλις μνημόνευσα, θα περιορίσω εν προκειμένω τις προτάσεις μου στην εξέταση των έξι λόγων του προσφεύγοντος που αφορούν την κανονική διεξαγωγή της πειθαρχικής διαδικασίας. Θα εξετάσω διαδοχικά τους έξι αυτούς λόγους και, προκειμένου να κερδίσω χρόνο, της εξέτασης αυτής δεν θα προτάξω σύντομη έκθεση των λόγων αυτών. Δεν θα εξετάσω ούτε και θα μνημονεύσω τους τέσσερις λόγους του προσφεύγοντος σχετικά με την αιτιολόγηση και το βάσιμο της προσβαλλόμενης απόφασης. Κατά την άποψή μου, ούτε και έμμεσο ενδιαφέρον παρουσιάζουν για να κριθούν οι έξι πρώτοι λόγοι. Αντίθετα, θεωρώ ότι είναι πολύ σημαντικό να επαναλάβω, συμπληρώνοντας κάπως, τις ακόλουθες εισαγωγικές παρατηρήσεις που περιέχονται στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Οι παρατηρήσεις αυτές (τις οποίες μπορώ να συμμεριστώ πλήρως) αφορούν τον τρόπο με τον οποίο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αντέδρασε στο σύνολο των λόγων που προέβαλε ο προσφεύγων κατά την έγγραφη διαδικασία. Από αυτές συνάγω ότι κατά την έγγραφη διαδικασία το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θέλησε προπάντων να συμβάλει στη διαλεύκανση των πολύπλοκων πραγματικών περιστατικών στα οποία οφείλεται η υπόθεση αυτή. Για να κριθεί το βάσιμο των λόγων που προέβαλε ο προσφεύγων, σύμφωνα με τις εισαγωγικές παρατηρήσεις που εκτίθενται παρακάτω, με το υπόμνημα αντικρούσεως το Κοινοβούλιο επαφίεται κατά μέγα μέρος στην κρίση του Δικαστηρίου ιδίως όσον αφορά τους λόγους επί της ουσίας. Ως προς τους έξι τυπικούς λόγους επίσης, που πρόκειται να εξετάσω σήμερα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο περιόρισε στην ουσία την κατά κυριολεξία άμυνά του σε προφορική αντίκρουση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

Οι εισαγωγικές παρατηρήσεις που επαναλαμβάνω εδώ είναι οι ακόλουθες:

— Ενώ στις παρατηρήσεις του επί της αιτήσεως λήψεως ασφαλιστικών μέτρων το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είχε αναφέρει ότι θα απαντούσε στους διάφορους λόγους του προσφεύγοντος στο πλαίσιο της προσφυγής επί της ουσίας, τελικά απέφυγε να το κάνει κατά την έγγραφη διαδικασία. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πράγματι, στην εισαγωγή του υπομνήματος αντικρούσεώς τους, προβάλλοντας ως μέλημά του να εξασφαλίσει συγχρόνως «τον πλήρη σεβασμό όλων των δικαιωμάτων των υπαλλήλων... και των υποχρεώσεων που υπέχει ως αρμόδια για τους διορισμούς αρχή», εξάγγειλε την πρόθεσή του να περιοριστεί «να εκθέσει στο Δικαστήριο όλα τα πραγματικά στοιχεία της υπόθεσης αυτής, επαφιόμενο στην κρίση του Δικαστηρίου ως προς το παραδεκτό και το βάσιμο των αιτιάσεων που έχει προβάλει ο προσφεύγων».

— Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προχώρησε έτσι σε λεπτομερή έκθεση των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης, τόσο επί της ουσίας όσο και επί της πειθαρχικής διαδικασίας, από τον Ιούλιο 1981, αφότου το Ελεγκτικό Συνέδριο άρχισε να εξετάζει τη διαχείριση των υπολόγων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου μέχρι την ημέρα που ασκήθηκε η υπό κρίση προσφυγή (το υπόμνημα αυτό συνοδεύεται από 53 παραρτήματα).

— Κατά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, από την έκθεση αυτή προκύπτει ότι όλοι οι υπηρεσιακοί παράγοντες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που ασχολήθηκαν με την υπόθεση «έκριναν ότι μπορούσε να καταλογιστεί στον προσφεύγοντα κάποιος βαθμός πταίσματος» και ότι η απλή και άνευ ετέρου ακύρωση της προσβαλλόμενης απόφασης

θα είχε ως αποτέλεσμα να διαφύγει ο προσφεύγων κάθε πειθαρχική κύρωση.

2.2. *Ο πρώτος λόγος*

Με τον πρώτο λόγο του ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι υπάρχει « απαράδεκτο » της πειθαρχικής διαδικασίας λόγω παραβιάσεως της αρχής « non bis in idem », η οποία περιέχεται στο άρθρο 86 του κανονισμού. Η διάταξη η οποία περιέχεται στην παράγραφο 3 του άρθρου αυτού, κατά την οποία « για το αυτό παράπτωμα δεν δύναται παρά να επιβληθεί μια μόνο πειθαρχική κύρωση », απαγορεύει επίσης να κινηθούν δύο πειθαρχικές διαδικασίες για τα αυτά πραγματικά περιστατικά. Ο προσφεύγων φρονεί ιδίως ότι η μετάθεσή του του Μαΐου 1982, λόγω των πράξεων για τις οποίες κατηγορείται σήμερα, θα έπρεπε να είχε ήδη θεωρηθεί ως πειθαρχική κύρωση.

Ο λόγος αυτός, κατά την άποψή μου, πρέπει να απορριφθεί. Πρώτον, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ορθώς τόνισε ότι η μετάθεση (με διατήρηση του βαθμού) δεν αναγράφεται στον πίνακα των πειθαρχικών ποινών που απαριθμούνται στο άρθρο 86 του κανονισμού. Το γεγονός ότι μια μετάθεση δεν μπορεί να θεωρηθεί καταρχήν ως πειθαρχική κύρωση προκύπτει, κατ' εμέ, επίσης από το άρθρο 7 του κανονισμού. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ιδίως ότι μετάθεση ενός υπαλλήλου προς το συμφέρον της υπηρεσίας σε θέση που αντιστοιχεί στο βαθμό του είναι πάντοτε δυνατή καταρχήν, μάλιστα δε τόσο κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου υπαλλήλου, όσο και ελλείψει τέτοιας αιτήσεως. Τέλος, ο προσφεύγων δεν αντέκρουσε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι η εν λόγω μετάθεση έγινε με τη συναίνεσή του.

2.3. *Ο δεύτερος λόγος*

Με το δεύτερο λόγο του ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι κατά την προκαταρκτική ακρόαση, η οποία συνιστά την αρχική φάση της πειθαρχικής διαδικασίας και η οποία προβλέπεται στο άρθρο 87 του κανονισμού, ένας υπάλληλος, έστω εξουσιοδοτημένος προς τούτο, δεν μπορεί να αντικαταστήσει την αρμόδια για τους διορισμούς αρχή, όπως συνέβη εν προκειμένω.

Αφού όμως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ανέφερε ότι το Δικαστήριο έχει δεχτεί ρητά με την απόφασή του της 8ης Ιουλίου 1965 (συνεκδικασθείσες υποθέσεις 27 και 30/64, Fonzi, Jurispr. 1965, σ. 616) ότι μια τέτοια διαδικασία είναι σύμφωνη προς το άρθρο 87 του κανονισμού, ο προσφεύγων δεν επανήλθε επί του λόγου αυτού. Κατά την άποψή μου, ο λόγος αυτός πρέπει πράγματι να απορριφθεί δυνάμει της πιο πάνω αποφάσεως.

2.4. *Ο τρίτος, τέταρτος και πέμπτος λόγος*

Θα εξετάσω από κοινού τους τρεις επόμενους λόγους του προσφεύγοντος, δεδομένου ότι όλοι στηρίζονται σε προσβολές του δικαιώματος της υπεράσπισης.

α) Με τον *τρίτο λόγο* του, ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η αρχή της « κατ' αντιπαράσταση εξέτασης » [ανάκρισης κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος δικαιούται να λάβει θέση], που προβλέπεται στο άρθρο 6 του παραρτήματος IX του κανονισμού, παραβιάστηκε εφόσον τα έγγραφα που παρέδωσε στον αρμόδιο υπάλληλο κατά την προκαταρκτική ακρόαση ουδέποτε διαβιβάστηκαν στο πειθαρχικό συμβούλιο. Στην αρχή υπήρξαν ορισμένες αμφιβολίες ως προς την αλήθεια του λόγου αυτού, κατόπιν του υπομνήματος αντικρούσεως του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Τελικά όμως, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, αποδείχτηκε ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πράγματι δεν είχε διαβιβάσει στο πειθαρχικό συμβούλιο το *σύνολο* των εγγράφων που είχαν παραδοθεί, αλλά μόνο τα έγγραφα τα οποία έκρινε χρήσιμα προς διασαφήνιση της έκθεσής του η οποία αναφέρεται στο άρθρο 1 του παραρτήματος IX του κανονισμού. Αντίθετα, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση αποδείχτηκε ότι ο προσφεύγων δεν είχε κάνει χρήση της παρεχομένης δυνατότητας κατά την πειθαρχική διαδικασία είτε να διαβιβάσει ο

ίδιος τα έγγραφα που λείπουν ή αντίγραφά τους είτε να τα διαβιβάσει ο αντίδικος στο πειθαρχικό συμβούλιο. Παραπέμπω σχετικά στα άρθρα 1, 3 και 4 του παραρτήματος IX του κανονισμού. Ο λόγος αυτός πρέπει επομένως να απορριφθεί επίσης.

β) Με τον *τέταρτο λόγο* του, ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η αρχή κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος δικαιούται να λαμβάνει εκάστοτε γνώση του φακέλου και του σεβασμού των δικαιωμάτων της υπεράσπισης παραβιάστηκε επίσης διότι τρεις μάρτυρες εξετάστηκαν από το πειθαρχικό συμβούλιο απόντος του προσφεύγοντος και χωρίς να του έχει ανακοινωθεί προφορικώς ή γραπτώς η ημέρα κατά την οποία θα κατέθεταν οι μάρτυρες αυτοί. Ο προσφεύγων φρονεί ότι αυτό είναι αντίθετο ιδίως στο άρθρο 6 του παραρτήματος IX, αλλά και προς μια γενική αρχή που είναι κοινή στις έννομες τάξεις των διαφόρων κρατών μελών.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο παρατήρησε σχετικά με την πραγματική εξέλιξη των γεγονότων, όσον αφορά την εξέταση των μαρτύρων που πρότεινε το κοινοτικό όργανο, ότι οι τρεις καταθέσεις καταγράφηκαν και τηρήθηκαν πρακτικά των οποίων το κείμενο εγκρίθηκε από τους μάρτυρες και τα οποία, αφού μεταφράστηκαν κατά περίπτωση, διαβιβάστηκαν στον προσφεύγοντα και στο νομικό του σύμβουλο [1]. Για το λόγο αυτό, ο προσφεύγων ήταν σε θέση, μετά το πέρας των εργασιών του πειθαρχικού συμβουλίου, να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του επί των εξετάσεων των μαρτύρων. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θεωρεί ότι αυτό αρκεί όσον αφορά την τήρηση της αρχής κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος δικαιούται να λαμβάνει εκάστοτε γνώση του φακέλου. Προς τούτο στηρίζεται στην απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Ιουλίου 1968, στην πρώτη υπόθεση A. J. Van Eick (υπόθεση 35/67, Jurispr. 1968, σ. 481, βλ. ιδίως σ. 491, δεύτερη σκέψη). Σχετικά θα παρατηρήσω εντούτοις ότι ούτε η προαναφερθείσα σκέψη της απόφασης ούτε οποιαδήποτε άλλη σκέψη αφορά τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να γίνεται η εξέταση μαρτύρων κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος δικαιούται να λάβει θέση. Η εν λόγω σκέψη αφορά αποκλειστικά την εξέταση *εγγράφων* που προσκομίζει το ενδιαφερόμενο κοινοτικό όργανο.

Και αν ακόμη δεν ληφθεί υπόψη το ότι η τελευταία εξέταση μάρτυρα, πολύ σημαντική εν προκειμένω, διαβιβάστηκε εν πάση περιπτώσει στον προσφεύγοντα τόσο καθυστερημένα ώστε το πειθαρχικό συμβούλιο δεν του παρέσχε εύλογη προθεσμία για να μπορέσει να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του, νομίζω ότι η άποψη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου πρέπει να απορριφθεί. Σχετικά δεν θίγω καθόλου το ζήτημα κατά πόσο το συμπέρασμα αυτό προκύπτει ήδη από τη διάταξη του άρθρου 6 του παραρτήματος IX του κανονισμού. Φρονώ ότι το σημείο αυτό επιδέχεται αμφιβολίες. Πρώτον, από τη σύγκριση της διάταξης αυτής στις διάφορες γλώσσες προέκυψε ήδη κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, κατά την άποψή μου, ότι η απόδοση σε ορισμένες τουλάχιστον γλώσσες επιδέχεται διαφορετική ερμηνεία. Δεύτερον, κατ' εμέ δεν είναι βέβαιο ότι ο τρόπος με τον οποίο διενεργείται η εξέταση μαρτύρων, η οποία προβλέπεται στα άρθρα 4 και 5 του παραρτήματος, ρυθμίζεται αποκλειστικά από το προαναφερθέν άρθρο 6. Εν πάση περιπτώσει, το άρθρο 6 δεν αφορά σε καμιά περίπτωση *αποκλειστικά* αυτού του είδους τις εξετάσεις μαρτύρων. Ο όρος « κατ' αντιπαράσταση εξέταση » [ανάκριση κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος δικαιούται να λάβει θέση] που αναφέρεται στο άρθρο αυτό χρειάζεται επομένως να ερμηνεύεται κατάλληλα, κατά περίπτωση, ανάλογα με τη φύση της εν λόγω έρευνας.

Η άποψή μου ότι στον προσφεύγοντα έπρεπε να είχε δοθεί η δυνατότητα να παραστεί στις εξετάσεις μαρτύρων στηρίζεται μάλλον στη φύση της πειθαρχικής διαδικασίας και στην

1 — Σύμφωνα με γραπτή απάντηση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σε ερώτηση που έθεσε το Δικαστήριο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, τα πρακτικά της τελευταίας εξετάσεως μαρτύρων κοινοποιήθηκαν στον προσφεύγοντα μόλις στις 6 Φεβρουαρίου 1984 με το εσωτερικό ταχυδρομείο. Σύμφωνα με τη δήλωση του νομικού του συμβούλου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο ίδιος έλαβε την έκθεση αυτή μετά τις 10 Φεβρουαρίου 1984, επομένως μετά την ημέρα κατά την οποία το πειθαρχικό συμβούλιο εξέδωσε τη γνώμη του.

αρχή κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος δικαιούται να λάβει θέση, η οποία μπορεί να συναχθεί όχι μόνο από τη φύση της πειθαρχικής διαδικασίας, αλλά και από το σύνολο των διατάξεων του άρθρου IX του κανονισμού.

Όσον αφορά τη φύση της πειθαρχικής διαδικασίας, συμμερίζομαι, όπως και ο προσφεύγων, τις παρατηρήσεις που ανέπτυξε σχετικά ο γενικός εισαγγελέας Roemer στις προτάσεις του στην υπόθεση 35/67 που προαναφέρθηκε (Jurispr. 1968, σσ. 510 και 511). Βάσει της ανάλυσής του σχετικά με τη θέση που κατέχει το πειθαρχικό συμβούλιο στο κοινοτικό πειθαρχικό δίκαιο, ανάλυση την οποία αξίζει πάντοτε να διαβάζει κανείς, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι « δεν έχω κανένα δισταγμό να δεχτώ ότι η λειτουργία του πειθαρχικού συμβουλίου προσεγγίζει τη λειτουργία μιας ανακριτικής δικαστικής αρχής » και στη συνέχεια ότι « είμαι οπωσδήποτε αναγκασμένος να συμμεριστώ την άποψη ότι η πειθαρχική διαδικασία πρέπει να περιβάλλεται όσο το δυνατό περισσότερο τους δικαστικούς τύπους ».

Όσον αφορά τις διατάξεις του εν λόγω παραρτήματος του κανονισμού, η αρχή κατά την οποία στην ανάκριση ο ενδιαφερόμενος δικαιούται να λάβει θέση προκύπτει, κατ' εμέ, ιδίως από το άρθρο 1, δεύτερη παράγραφος, το άρθρο 2, το άρθρο 4, το άρθρο 6, πρώτη παράγραφος, και το άρθρο 7.

Το περιεχόμενο της αρχής κατά την οποία στην ανάκριση ο ενδιαφερόμενος δικαιούται να λάβει θέση « in concreto » εξαρτάται, κατ' εμέ, από τον τρόπο με τον οποίο προβάλλονται τα επιχειρήματα ή οι αποδείξεις έναντι των οποίων πρέπει να μπορεί να ασκείται το δικαίωμα της υπερασπίσεως. Όταν πρόκειται για επιχειρήματα που εκτίθενται γραπτώς ή για αποδεικτικά έγγραφα (όπως στην υπόθεση 35/67), ο καθού δεν μπορεί προφανώς να απαιτήσει να παρευρίσκεται κατά τη σύνταξη των εν λόγω εγγράφων. Ο καθού θα μπορεί μόνο να τα αντικρούσει αργότερα, γραπτώς ή προφορικώς. Όσον αφορά την εξέταση μαρτύρων, φρονώ αντίθετα, όπως και ο προσφεύγων, ότι από την αρχή της κατ' αντιμωλία εξετάσεως προκύπτει προφανώς ότι ο καθού πρέπει να έχει τη δυνατότητα να υποβάλει συμπληρωματικές ερωτήσεις κατά την εξέταση των μαρτύρων αυτών. Είναι αποδεδειγμένο ότι ο προσφεύγων δεν είχε εν προκειμένω τη δυνατότητα αυτή.

Επομένως φρονώ ότι ο τέταρτος λόγος του προσφεύγοντος είναι βάσιμος και θεωρώ ότι η διαδικαστική αυτή πλημμέλεια είναι επίσης τόσο ουσιώδης, ώστε πρέπει ήδη αυτή και μόνη να επιφέρει την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως, διότι έχει αποδειχτεί ότι η γνώμη του πειθαρχικού συμβουλίου ελήφθη κατόπιν διαδικασίας η οποία φέρει το στίγμα παραβιάσεως ουσιώδους τύπου.

Η απόφαση του Conseil d'Etat του Βελγίου, την οποία επικαλέστηκε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δεν επιτρέπει διαφορετικό συμπέρασμα. Η ερμηνεία του παραρτήματος IX του κανονισμού δεν μπορεί προφανώς να στηρίζεται στην ερμηνεία εθνικών πειθαρχικών διατάξεων οι οποίες άλλωστε δεν έχουν προσκομιστεί.

Η πρόσφατη απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Ιανουαρίου 1985 στην υπόθεση F. (υπόθεση 228/83, Συλλογή 1985, σ. 290), την οποία επικαλέστηκε το καθού η προσφυγή, ακόμα περισσότερο δεν επιτρέπει διαφορετικό συμπέρασμα. Αντίθετα, από την 21η σκέψη της απόφασης αυτής προκύπτει ότι ο προσφεύγων σ' εκείνη την υπόθεση είχε ακριβώς την ευκαιρία να παραστεί στην εξέταση όλων των μαρτύρων, να υποβάλει επίσης ερωτήσεις με τη σειρά του προς τους μάρτυρες αυτούς και να γνωστοποιήσει αμέσως σε όλα τα μέλη του πειθαρχικού συμβουλίου την άποψή του επί των μαρτυρικών καταθέσεων.

γ) Με τον *πέμπτο λόγο*, ο προσφεύγων επικαλείται παραβίαση της αρχής κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος δικαιούται να λαμβάνει εκάστοτε γνώση του φακέλου και παράβαση του άρθρου 4 του παραρτήματος IX του κανονισμού, για το λόγο ότι το πειθαρχικό συμβούλιο δεν δέχτηκε να εξετάσει τους μάρτυρες που πρότεινε ο ίδιος ή ο σύμβουλός του.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν αμφισβήτησε το γεγονός ότι οι μάρτυρες αυτοί δεν εξετάστηκαν. Κατά την έγγραφη διαδικασία, ισχυρίστηκε εντούτοις ότι το αίτημα αυτό υποβλήθηκε μόλις στις 13 Ιανουαρίου 1984 και ότι το πειθαρχικό συμβούλιο, στο πλαίσιο της διακριτικής του ευχέρειας κατά την εξέταση των αιτημάτων για εξέταση μαρτύρων που διατυπώνει η υπεράσπιση, μπορούσε να απορρίψει το αίτημα αυτό. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, επίκεντρο της συζήτησης ήταν το ζήτημα κατά πόσον ο προσφεύγων είχε διευκρινίσει επαρκώς τα σημεία στα οποία έπρεπε να εξεταστούν οι εν λόγω μάρτυρες. Από τα αποσπάσματα των από 27 Ιανουαρίου 1983 και 10 Νοεμβρίου 1983 υπομνημάτων του προσφεύγοντος προς το πειθαρχικό συμβούλιο, τα οποία κατατέθηκαν εγγράφως μετά την επ' ακροατηρίου διαδικασία, κατόπιν αιτήματος του Δικαστηρίου, προκύπτει ότι, κατά την άποψή μου, πράγματι συνέβη τούτο, τουλάχιστον όσον αφορά ορισμένους μάρτυρες. Έπειτα, κατ' εμέ, οι διευκρινίσεις αυτές δεν μπορούν να αποτελέσουν πράγματι λόγο « συλλήβδην » απορρίψεως της εξετάσεως όλων των προταθέντων μαρτύρων. Η διακριτική ευχέρεια του πειθαρχικού συμβουλίου δεν είναι τόσο εκτεταμένη ώστε να μπορεί πράγματι να εξοβελίζει το περιεχόμενο του άρθρου 4, δεύτερη παράγραφος, σχετικά με τη δυνατότητα προτάσεως μαρτύρων, χωρίς να αποδεικνύει ότι το αντικείμενο των μαρτυρικών αυτών καταθέσεων δεν έχει σχέση με την υπόθεση.

Ούτε το γεγονός ότι το πειθαρχικό συμβούλιο εξέτασε πράγματι, κατόπιν προτάσεως του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, έναν από τους μάρτυρες υπερασπίσεως που πρότεινε ο προσφεύγων μπορεί να θεραπεύσει αυτή την παραβίαση ουσιώδους τύπου, διότι ο εν λόγω μάρτυρας εξετάστηκε απόντος του προσφεύγοντος και επιπλέον δεν κατέθεσε εφ' όλων των σημείων τα οποία ο προσφεύγων θα ήθελε να διευκρινίσει με τις εξετάσεις μαρτύρων.

Νομίζω, επομένως, ότι ο πέμπτος λόγος του προσφεύγοντος είναι επίσης βάσιμος.

2.5. *Ο έκτος λόγος*

Με τον έκτο λόγο του ο προσφεύγων επικαλείται το γεγονός ότι το πειθαρχικό συμβούλιο κακώς δεν δέχτηκε να αναστείλει τις εργασίες του και να αναμείνει τα πορίσματα της διοικητικής έρευνας που διεξήγε τότε ταυτόχρονα η Επιτροπή Ελέγχου του Προϋπολογισμού. Η επιτροπή αυτή, αντίθετα προς το πειθαρχικό συμβούλιο, διεξήγαγε εμπεριστατωμένη έρευνα, η οποία κατέληξε να αποδείξει την έλλειψη ευθύνης του υπολόγου (προσφεύγοντος στην προκειμένη δίκη).

Με το έγγραφο του υπομνήματος αντικρούσεως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αναφέρεται στη Διάταξη κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων της 3ης Ιουλίου 1984 του προέδρου του τρίτου τμήματος του Δικαστηρίου, από την οποία προκύπτει ότι η διαδικασία περί διαχειριστικής απαλλαγής, η οποία αποβλέπει στην εκτίμηση της κανονικότητας και της ακρίβειας των λογαριασμών και την οποία εξέτασε η Επιτροπή Ελέγχου του Προϋπολογισμού, διακρίνεται από την πειθαρχική διαδικασία που αφορά την ευθύνη του υπολόγου.

Κατά την άποψή μου, από την ενδέκατη σκέψη, στοιχείο 2, της εν λόγω Διατάξεως δεν μπορεί να συναχθεί σαφές συμπέρασμα όσον αφορά το ζήτημα αν το πειθαρχικό συμβούλιο όφειλε ή όχι να αναστείλει τις εργασίες του αναμένοντας τα πορίσματα της εν λόγω κοινοβουλευτικής επιτροπής.

Εφόσον ο προσφεύγων δεν επανήλθε στο λόγο αυτό κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, προτείνω να μη στηρίξετε την απόφασή σας ούτε στο λόγο αυτό.

3. Συμπέρασμα

Συνοπτικά, κρίνω βάσιμους ιδίως τον τέταρτο και τον πέμπτο λόγο του προσφεύγοντος, οι οποίοι αφορούν την κανονική διεξαγωγή της διαδικασίας ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου. Στη συνέχεια, φρονώ ότι οι εν λόγω τυπικές πλημμέλειες είναι τόσο ουσιώδεις, ώστε η προσβαλλόμενη απόφαση, σύμφωνα με το πρώτο επικουρικό αίτημα της προσφυγής, πρέπει να ακυρωθεί βάσει των λόγων αυτών. Επομένως, πρέπει να καταδικαστεί επίσης το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στα δικαστικά έξοδα.

Τα αιτήματα και τα επιχειρήματα του προσφεύγοντος που αφορούν την ουσία της υπόθεσης, συμπεριλαμβανομένου του αιτήματος να του « αναγνωριστεί ότι του επιφυλάσσεται το δικαίωμα να ζητήσει σε εύθετο χρόνο και τόπο την αποζημίωση που δικαιούται μετά τις εις βάρος του δυσφημήσεις και συκοφαντίες στον εθνικό και διεθνή τύπο », δεν πρέπει προφανώς να εξεταστούν σ' αυτή τη φάση της υπόθεσης.